YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
14 päivänä huhtikuuta 1994 *

Asiassa C-392/92,

jonka Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein (Saksa) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Christel Schmidt

vastaan

Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen

ennakkoratkaisun työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. C. Moitinho de Almeida sekä tuomarit R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse (esittelevä tuomari) ja M. Zuleeg,

julkisasiamies: W. Van Gerven,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- pääasian kantaja Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen, edustajanaan asianajaja Wolfgang Jordan, Bordesholm,

- Saksan liittotasavallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään Sue Cochrane, Treasury Solicitor's Department, ja barrister Derrick Wyatt,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Karen Banks ja Jürgen Grunwald,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan suulliset huomautukset, jotka ovat 20.1.1994 pidetyssä istunnossa esittäneet Saksan hallitus, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään Assistant Treasury Solicitor John E. Collins ja Derrick Wyatt, sekä komissio,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.2.1994 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein on esittänyt 27.10.1992 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 9.11.1992, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskevat työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26, jäljempänä direktiivi) tulkintaa.

2 Kysymykset on esitetty Christel Schmidtin ja Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagenin (Bordesholmin, Kielin ja Cronshagenin entisten piirikuntien säästö- ja antolainauspankki, jäljempänä säästöpankki) välisen oikeudenkäynnin yhteydessä.

3 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen perusteluista ilmenee, että pääasian kantaja, joka työskenteli säästöpankissa sen Wackenin sivukonttorin siivoojana, irtisanottiin helmikuussa 1992 sivukonttorin uudelleenjärjestelyjen vuoksi, joiden yhteydessä pankki halusi antaa tilojen siivouksen Spiegelblank-yritykselle, joka vastasi jo säästöpankin useimpien muiden konttoreiden siivouksesta.

4 Spiegelblank tarjosi Schmidtille mahdollisuutta aloittaa työskentely uudelleen aikaisempaa suuremmalla kuukausipalkalla. Schmidt ei kuitenkaan ollut valmis työskentelemään näillä ehdoilla, sillä hän katsoi, että siivouspinta-alan lisääntyminen johtaisi todellisuudessa hänen tuntipalkkansa pienenemiseen.

5 Schmidt nosti irtisanomisestaan kanteen, joka hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa. Hän haki tämän jälkeen päätökseen muutosta Landesarbeitsgericht Schleswig-Holsteinista.

6 Koska Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein katsoi, että oikeudenkäyntiasian ratkaisu riippuu direktiivin 77/187/ETY tulkinnasta, se on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Jos yrityksen siivoustyöt siirretään sopimuksella toiselle yritykselle, voidaanko ne rinnastaa direktiivissä 77/187/ETY tarkoitettuun liiketoiminnan osaan?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, päteekö se myös, jos siivoustyön on luovutukseen asti hoitanut yksi ainoa työntekijä?"

7 Molempiin kysymyksiin voidaan vastata yhdessä.

8 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan "direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta".

9 Kansallinen tuomioistuin haluaa kysymyksillään selvittää, voidaanko yrityksen sivuliikkeen siivoustyö rinnastaa direktiivissä tarkoitettuun liiketoiminnan osaan ja onko rinnastaminen mahdollista, jos työn teki yksi ainoa työntekijä ennen sen luovuttamista sopimuksella ulkopuoliselle yritykselle.

10 Säästöpankin, Saksan liittotasavallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan kysymykseen on vastattava kieltävästi. Säästöpankki väittää pääasiallisesti,

että siivoustyön suorittaminen ei ole yrityksen pääasiallinen eikä toissijainenkaan tehtävä, ja Saksan liittotasavallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset väittävät, että yrityksen päätökseen antaa kyseinen työ toiselle yritykselle ei sisälly taloudellisen kokonaisuuden luovutusta eikä tilojen tai yritysvarallisuuden luovutusta.

11 Komissio katsoo kuitenkin erityisesti, että jos siivouksesta huolehtii yrityksen henkilökunta, kyseessä on yrityksen itse hoitama palvelu, eikä se, että työ on ainoastaan oheistoimintaa, joka ei välttämättä liity yrityksen tarkoitukseen, voi johtaa luovutuksen sulkemiseen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

12 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. asia C-209/91, Watson Rask ja Christensen, tuomio 12.11.1992, Kok. 1992, s. I-5755, 15 kohta) direktiiviä sovelletaan, jos yrityksen toiminnasta vastaava luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö vaihtuu sopimukseen perustuvan luovutuksen tai sulautumisen kautta ja kyseinen henkilö ottaa näin ollen vastattavakseen työnantajan velvoitteista yrityksen työntekijöihin nähden, eikä tältä osin ole merkityksellistä, luovutetaanko omistusoikeutta yritykseen.

13 Direktiivissä säädettyä suojaa sovelletaan erityisesti mainittujen direktiivin 1 artiklan 1 kohdan säännösten perusteella silloin, kun luovutus koskee ainoastaan liikettä tai liiketoiminnan osaa eli osaa yrityksestä. Se koskee tällöin yrityksen kyseisessä osassa työskenteleviä työntekijöitä, koska - kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 186/83, Botzen, 7.2.1985 antamassaan tuomiossa (Kok. 1985, s. 519, 15 kohta) todennut - työsuhteelle on ennen kaikkea tunnusomaista työntekijän ja sen yrityksen osan, jossa hän työskentelee, välinen yhteys.

14 Niinpä silloin kun yrittäjä antaa sopimuksella vastuun yrityksensä jonkin palvelun, kuten siivoustöiden, hoitamisesta toiselle yrittäjälle, joka tämän vuoksi huolehtii työnantajan velvoitteista kyseisiä tehtäviä hoitaviin työntekijöihin nähden, toimenpide voi kuulua direktiivin soveltamisalaan. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo edellä mainitun, asiassa Watson Rask ja Christensen antamansa tuomion 17 kohdassa todennut, se että tällaisessa tapauksessa luovutettu toiminta on luovuttavan yrityksen kannalta ainoastaan oheistoimintaa, joka ei välttämättä liity yrityksen tarkoitukseen, ei voi johtaa luovutuksen sulkemiseen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

15 Se että kyseisestä toiminnasta huolehti ennen luovutusta ainoastaan yksi työntekijä, ei myöskään estä direktiivin säännösten soveltamista, sillä direktiivin soveltaminen ei riipu niiden työntekijöiden määrästä, jotka työskentelevät

luovutuksen kohteena olevassa yrityksen osassa. On muistutettava, että direktiivin tavoitteena on muun muassa, kuten sen toisesta perustelukappaleesta ilmenee, huolehtia työntekijöiden suojasta sen varmistamiseksi, että heidän oikeutensa turvataan, kun työnantaja vaihtuu. Suoja koskee kaikkia työntekijöitä, ja suojaa on siten annettava, vaikkei luovutus koskisi kuin yhtä työntekijää.

16 Saksan liittotasavallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten väitettä, joka perustuu siihen, ettei omaisuutta ole luovutettu, ei myöskään voida hyväksyä. Vaikka yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä mainitaan omaisuuden luovutus niiden kriteerien joukossa, jotka kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon sen arvioidessa monimutkaista oikeustoimea kokonaisuutena sen määrittelemiseksi, onko yritys todellisuudessa luovutettu, tästä ei voida kuitenkaan päätellä, että ilman omaisuuden luovutusta kyseessä ei voi olla yrityksen luovutus. Työntekijöiden oikeuksien turvaaminen, joka jo direktiivin nimen mukaan on sen tavoitteena, ei voi riippua yksinomaan sellaisen yksittäisen tekijän huomioon ottamisesta, josta yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi todennut, ettei se yksinään ole merkitykseltään ratkaiseva (ks. asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok. 1986, s. 1119, 12 kohta).

17 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (ks. edellä mainittu asia Spijkers, 11 kohta ja asia C-29/91, Redmond Stichting, tuomio 19.5.1992, Kok. 1992, s. I-3189, 23 kohta) ratkaiseva peruste sen toteamiseksi, että on kyse direktiivissä tarkoitetusta yrityksen tai yrityksen osan luovutuksesta, on se, säilyttääkö kyseinen liiketoiminta identiteettinsä. Saman oikeuskäytännön mukaan identiteetin säilymistä osoittaa ennen kaikkea se, että uusi työnantaja jatkaa tosiasiallisesti samaa tai vastaavaa toimintaa taikka aloittaa sen uudelleen. Näin ollen käsiteltävässä tapauksessa, josta kaikki tarpeelliset tiedot on esitetty ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä, ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitetun siivoustoiminnan samankaltaisuus, josta on osoituksena myös kyseiselle työntekijälle tehty työtarjous, on tunnusomaista juuri sellaisille toimenpiteille, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan ja joiden osalta työntekijä, jonka toiminta on luovutettu, saa kyseisen direktiivin tarjoamaa suojaa.

18 Voidaan kuitenkin todeta, että vaikka direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan yrityksen tai yrityksen osan luovutus ei sellaisenaan voi olla peruste, jota luovuttaja tai luovutuksensaaja voi käyttää irtisanomiseen, säännös ei estä irtisanomisia henkilöstömuutoksia edellyttävistä taloudellisista, teknisistä tai organisatorisista syistä.

19 On huomautettava lisäksi, ettei direktiivillä estetä uuden työnantajan kanssa sovittua työsuhteen muuttamista, mikäli kansallisessa oikeudessa sallitaan tällainen muutos muuten kuin yrityksen luovutuksen yhteydessä (ks. viimeksi edellä mainitun asiassa Watson Rask ja Christensen annetun tuomion 31 kohta).

20 Ennakkoratkaisukysymyksiin on näin ollen vastattava, että työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä kuvatun kaltainen tilanne, jossa yrittäjä antaa sopimuksella toiselle yrittäjälle vastuun sellaisten siivoustöiden tekemisestä, jotka se hoiti aiemmin itse, vaikka ennen luovutusta kyseistä työtä teki ainoastaan yksi työntekijä.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Landesarbeitsgericht Schleswig-Holsteinin 27.10.1992 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan

kuuluu ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä kuvatun kaltainen tilanne, jossa yrittäjä antaa sopimuksella toiselle yrittäjälle vastuun sellaisten siivoustöiden tekemisestä, jotka se hoiti aiemmin itse, vaikka ennen luovutusta kyseistä työtä teki ainoastaan yksi työntekijä.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä huhtikuuta 1994.

R. Grass
kirjaaja

J. C. Moitinho de Almeida
viidennen jaoston puheenjohtaja